

Rothschildler ve Osmanlı İmparatorluğu

Mustafa Balcıoğlu, Sezai Balcı

Erguvani Yayınevi, Ankara, 2017, 508 Sayfa, ISBN: 978-605-84783-5-0

Alper KANDEMİR*

Tarihte ve günümüzde hakkında en çok komplo teorisi dillendirilen ailelerden biri şüphesiz ki Rothschildlerdir. Bu aile hakkında günümüzde yazılıp çizilenler büyük ölçüde belgelere dayanmayan sansasyonel iddialardır. Mustafa Balcıoğlu ve Sezai Balcı'nın kaleme aldığı bu kıymetli eserde ise; Rothschild Ailesi ve Osmanlı Devleti arasında ki ilişkiler vesikalar/belgeler ışığında yazılıyor. Eserde, Rothschild Ailesi ve Osmanlı Devleti arasında ki bağlantının Devlet-i Aliyye'nin dış borçları ve Filistin meselesiyle sınırlı olmadığı, eğitim, sağlık, silah satışı, madencilik, Musevi Cemaati ve nişan teveccühlerini de kapsadığına dair belgeler sunuluyor.

Kitabın ilk bölümü ' *Osmanlı Belgelerinde Rothschild Ailesi'ne Dair İlk Bilgiler* ' adını taşıyor. Bu kısımda; Rothschild Ailesi'nin 200 yıldır izlediği ekonomik gücünü kullanarak Dünya politikasında etkin olma stratejisinin fikir babasının Benjamin Disraeli olması, Rothschild Ailesi'nin Osmanlı Devleti'yle ilk teması kurmalarında (1834) Galata Bankerlerinin aracı olarak kullanılmaları, ailenin Osmanlı Devleti'yle ilk bağlantı konusunun, Osmanlı-Yunan sınırlarının çizilmesi meselesi olmasının

* Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Tarih Bölümü, Lisans Öğrencisi

ironik bir durum teşkil etmesi okuyucunun gözünden kaçmaması gereken önemli anekdot değerine haizdir. İlerleyen satırlarda, Rothschildler ve Osmanlı Devleti'nin ilk teması sırasında, devletin içinde bulunduğu Mehmed Ali Paşa gailesi ve Rus Çarlığına savaş tazminatı ödenmesi sıkıntılarının vurgulanması, muharrirlerin dönemin siyasi, iktisadi dengelerini gayet açık bir biçimde tespit ettiklerini okuyucuya kanıtlamaktadır. Osmanlı Devleti'nin içinde ki Almancı hizip ve bu hizibin Almanlardan etkilenerek\destek alarak çeşitli kurumlar kurması aktarıldıktan sonra II. Cihan Harbi'nin akabinde bu hizibin Batı Bloğunun lideri olan ABD'nin tarafına geçmesinin belirtilmesi ise bugün dahi TC içerisinde ki güç dengelerini analiz etmek isteyenlerin faydalanabilecekleri yararlı bir anekdot olarak sunulurken ilk kısım nihayete erdiriliyor.

Kitabın ikinci bölümü ' *Osmanlı Devleti'nin Mali Kontrolü Yahut Rothschildler* ' adını taşıyor. Bu kısımda; Rothschild Ailesi'nin, Kırım Savaşı esnasında Osmanlı Devleti'nin Kırım'dan aldığı tüfekler için borç verdiğini okumak anılan dönemde devletin iktisadi ve idari itibarının düşüşte olduğunu göstermesi bakımından mühim bir bilgi olarak görülebilir. II. Mahmut devrinde Avrupa'da açılan daimi elçiliklerden bazılarının finanse edilmesinde Rothshildlerin maddi destek verdiğini görmek ise devletin iktisadi durumu hakkında ipucu verecek bir enformasyon olarak önümüze koyuluyor. Osmanlı Devleti'nin hazinesinin 1875'te iflasını açıklaması ise devletin dış piyasa ve bankerlerden aldığı borçları ödeyememesinin doğal bir sonucu olarak tahlil edilebilir. Takip eden sahifelerde ise, II. Abdülhamid'in 1891'de, Rus Savaşı'nın akabinde ki yıkımı gidermek için Rothshild'lerden borç talep etmesi ise devletin iktisadi açıdan yaşadığı buhranın net bir delili olarak satırlara göz gezdirenler tarafından algılanabilir. 1894 senesinde, II. Abdülhamid'in, Mısır'ın Rothschild Ailesi'nden borç almasını engellemesinin devletin para baronları ile ilişkisi arttıkça bir borç batağının içine çekildiğinin farkında olması olarak okuyucunun dikkatini celp edecek bir veri olarak önüne sunulduktan sonra bölüm sonlandırılıyor.

Kitabın üçüncü kısmı ' *Sultan II. Abdülhamid, Rothschild ve Filistin* ' adını taşıyor. Bu kısımda; Rothschildler'in Filistin topraklarını olan ilgilerinin XVIII. yy' a uzandığını görmek ailenin planlarının uzun vadeli biçimlendirildiğini müşahede etmemizi sağlıyor. Rothschild Ailesi'nin, " *Ecanibe Toprak Satışı Kanunu (1869)* " çıkarıldıktan sonra 1881 senesinden başlayarak Filistin'de yüzlerce dönüm toprak alması ise ailenin tasarılarını sistemli olarak gerçekleştirdiğine delil teşkil edebilir. 1892 yılında Rus Çarlığında' ki Musevilerin aşırı baskılar neticesinde Osmanlı topraklarına göç etmeye başlamaları ve Osmanlı Devleti'nin kendi topraklarına olan bu göçü sınırlandırmaya çabaladığı halde başarısız olması ise Rothschildler'in politik gücü olarak görülebileceği gibi aynı zamanda Devlet-i Aliyye'nin kendi hudutlarını dahi yeterince kontrol edemediğinin muharrirler tarafından okuyucuya gösterilmesidir denilebilir. II. Meşrutiyet'in ilan edildiği 1908 yılında, Filistin'deki Musevi nüfusunun, II. Abdülhamid'in tahta çıktığı 1876 senesine göre üç kat arttığını takip etmek ise esere göz gezdirenler için faydalı bir bilgi olarak sunulduktan sonra bölüm bitiriliyor.

Kitabın dördüncü kısmı ‘ İttihatçılar Filistin ve Rothschild Ailesi ‘ ismini taşıyor. Bu kısımda; 1908’den başlayarak idareyi ellerine alan İttihatçıların, Rothschildler’in Filistin’de ki Siyonist politikalarına karşı tedbirli olduklarını, Emniyet ve Teşkilat-ı Mahsusa belgeleri rehberliğinde muharrirler tarafından izah ediliyor. Oldukça kısa tutulan bu bölümün sonunda ise, Rothschildler’in Şerif Hüseyin’in mahdumuyla anlaşarak Filistin’deki varlıklarını garantiye almaları ise enfes ve tarihi değeri olan bir olay olarak muharrirler tarafından takipçilere sunulduktan sonra bölüm nihayete erdiriliyor.

Kitabın beşinci ve son kısmı ‘ *Rothschildlerle Diğer İlişkiler ve Osmanlı’da Rothschild İmajı* ‘ ismini taşıyor. Bu kısımda; Rothshildlerin, Osmanlı topraklarında çıkarılan bakır, kurşun ve sair madenleri satma adına teklifte bulduklarını görmek ailenin bir “ devlet” vizyonu ile hareket ettiğini kanıtlar demek yanlış bir benzetme olmasa gerekir. Sultan Abdülmecid Devri’nde Rothschild Ailesi’nden önemli simalara nişanlar verilmesi ise ailenin Osmanlı Devleti tarafından “onurlandırılması” olarak yorumlanabilir. Takip eden senelerde, Sultan Abdülaziz ve II. Abdülhamid’in de Rothshild Ailesi’nin önde gelen üyelerine muhtelif tarihlerde nişan tevcih etmesi ise bu konuda Abdülmecid Han Devri’nde izlenen politikanın devamı olarak açıklanabilir. Rothshild Ailesi’nin 1888’de Kudüs yakınlarında yaptırmış olduğu ailenin ismini taşıyan hastane ise bölgede ki Musevilere hizmet amaçlı olduğu kadar ailenin kendi saygınlığını arttırma çabası olarak takdir-e şayân bir ‘ yumuşak güç ‘ kullanımındır demek değerlendirici açısından abartılı bir çıkarım olmasa gerekir. 1894 yılında, ailenin Darüşşafaka’ya maddi yardımda bulunması ise hayırseverlikten daha ziyade II. Abdülhamid nezdinde puan toplamaya çalışan bir proje gibi görülebilir. İlerleyen satırlarda ise Birinci Balkan Savaşı sırasında Rothshild’lerin devlete maddi yardımda bulunması ise vefa ve dostluktan ziyade politik satrancın bir iktisasi olarak izah edilebilir. Eserin son sayfalarında ise Osmanlı İmparatorluğu’nda ki aydın ve devlet adamları arasında ‘*Rothshild Ailesi* ‘ imajı aktarılırken Reşat Nuri Güntekin’in bir hikayesinden renkli bir anekdot aktarılarak eser nihayete erdiriliyor.

Alanlarında yetkin iki seçkin akademisyen tarafından kaleme alınan bu eserde; Rothshild Ailesi komplo teorileriyle değil reel belgeler\vesikalar gösterilerek incelenmiş ve ailenin İsrail Devleti’nin kuruluşu ile bağlantısı hamasetten uzak bir metotla açıklanmıştır. Değerlendirenin gözünde ise eserin tek eksiğinin, iktisadi terimleri fazlaca kullanarak ekonomi terminolojisine vakıf olmayanları zorlamasıdır dersek abartılı bir tespit olmayacağı kanaatindeyiz.